

## INSERTIUNI:

se plătesc cu prețuri foarte reduse.

Manuscrisurile sunt a se adresa redacției și acelea nu se înapoiază.

Epistole nefrancate nu se primesc.

## ABONAMENT:

Pe an 6 cor. pe 1/2 an 3 cor.

Pentru plugari—țărani pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe an 16 franci.

Un număr costă 12 bani.

# ACTIVITĂȚEA

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

Apare în fiecare Joi.

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN



**Dr. Ioan Rațiu.**

Figura imponentă a stegarului de preste un jumătate secol, care falnic reprezenta dorințele poporului său la toate deputațiunile alături de bărbații providențiali ai neamului nostru, a răposat, urmând prescrișelor firești.

Durerea noastră este cu atât mai simțită, că nu i-a fost dat să vadă cu ochii săi mântuirea neamului său, pentru care cu atâtă dor a întreprins lupte cu arma, graiul viu și peana.

Poporul Român de pretutindenea, cuprins de cea mai profundă jale, stă în fața mormântului, care cuprinde osămintele acestui distins luptător, dorindu-i pacea de veci pentru multele sale jertfe aduse cu atâtă abnegațiune numai și numai în interesul neamului său prigonit.

Urmărit în toată a sa viață prescrișelor morale și anume: *Ca bun patriot purtat-a în inima sa pentru neamul său și patria sa, care l-a născut și ocrotit, bunătatea, gloria și iubirea ne-strămutată, fără ca prin aceste să fie luat în prigonire oarecândva pe conlocuitorii săi de alt neam.*

În urma acestor calități eminente națiunea l-a pus, din încrederea ce și-o câștigase, în fruntea sa ca ocărmitor și adevărat interpret al său și al aspirațiilor sale, pentru cari suferit-a prigoniri, alungări și temniță, în urmă chiar și imputări nemeritate din partea alor săi, cari și mai simțitor îl jigniră în caracterul lui ferm și puritan.

Pe lângă toate aceste a stat ca o stîncă de granit, isbită de valurile furtunoase ale mării, fără să-și părăsească locul și fără de a ceda vederilor sale ducătoare la limanul doririlor lui, pentru cari cu atâtă abnegațiune a luptat, înfruntând toate atacurile cu bărbăție eroică.

Cu drept putem esclama cu zicerea lui Goethe: *»Trecutul nu se va reînnoia, dar razele lucitoare a gloriei sale vor lumina încă mult pentru posteritate«.*

Poporul Român va deplânge încă multe vremuri pe acest bărbat aievea activ, căruia abea-i vom afla imitator!

## Biografia.

Dr. Ioan Rațiu s'a născut la anul 1828, în Turda, din părinți țărani nobili. Cariera vieții și-a început-o ca elev al școlii române din localitate. La anul 1839, adevă în vîrstă de 11 ani, el părăsește casa părintească și trece la Blaj, unde avea pe unchiul său, canonicul Basiliu Rațiu. Ca elev al gimnasiului a rămas în Blaj până la anul 1842, când s'a dus la gimnasiul din Cluj pentru a învăța și unguerește. La anul 1844 tînărul Rațiu a fost primit în convicatul piariștilor, unde avea toată întreținerea pe spesele fundațiunii episcopului Bob. Ca alumn al acestui renumit convicț, a

absolvat gimnasiul, sau cum se zicea pe atunci, liceul (filosofia și fizica).

Absolvând cu succes eminent, ca cei mai mulți tineri români și Ioan Rațiu a intrat în toamna anului 1847 în seminarul teologic din Blaj, cu propusul de a se face preot. După câteva zile petrecute în acest seminar episcopul Leményi, apărînd talentele tînărului cleric, l'a trimis în seminarul central din Budapesta, pentru a se perfecționa conform puterilor sale spirituale.

În acest seminar, se trimit cei mai aleși clerici din fiecare diecesă catolică și gr-cat. Pe timpul acela însă Români erau puțini în acest seminar, câte 2—3 înși.

În seminarul din Pesta a ajuns tînărul Rațiu anul epocal 1848. Șirul întemplierilor mari, ce au urmat în acel an și în cel următor, s'a început, cum știm, în 14 Martie. Pesta era pe atunci în cea mai mare febră, care, lucru firesc, s'a resimțit și între zidurile liniștite ale seminarului.

În urma acestor întemplieri clericii au fost trimiși acasă mai curînd ca de obicei, cătră sfîrșitul lui Maiu. Astfel vestea despre marea adunare românească de pe *Câmpul-Libertății* dela Blaj, tînărul nostru cleric, mișcat și el în tot sufletul său, a aflat-o în seminarul din Pesta. Curînd după marea adunare a sosit acasă la Turda, de unde urmăria cu atențiune mișcările revoluționare ale Maghiarilor contra oștirea împărătești și se înforma despre pornirea Românilor, care l'a și răpit cu sine.

În toamna anului 1848 tînărul cleric se și pregătește de luptă și înființează împreună cu N. Murășan și Alexandru Arpady legiunea comitatului Turda. În Decembrie 1848 legiunea aceasta, în frunte cu căpitanul Gratz, a plecat spre Huedin și la muntele Hodiș a bătut pe honvezi. După bătaia asta au primit ordin să se retragă cătră Aiud. Auzind că Bem e în Cluj, oștirea română s'a abătut la Petr dul-de-sus unde era o soră a tînărului Rațiu, o soră măritată Medan Mergénd mai departe spre Trăscău, au ajuns la Aiud, Blaj și Sibiu, unde au rămas până în Martie. După bătaia lui Bem la Ocna, trupele românești s'au dus pe la *Cricău*, unde era Axente cu oastea sa. Tînărul Rațiu a rămas 2 săptămîni în societatea lui Axente, ear' apoi s'a retras la legiunea sa, care ajunsese într'aceea la Sălciua. După lupta dela Mărișel, unde Hatvani și Vasvári fură bătuti, baronul Kemény a intrat cu armata în Abrud. Atunci *Avram Iancu*, concentră toate legiunile în jurul Abrudului, astfel și tînărul Rațiu veni la Abrud și luă parte cu legiunea sa, condusă de Balint, la o bătălie asupra oastei lui Kemény, care se retrase cătră Zlatna, dar fu fugărit și silit să părăsească Munții-Apuseni.

În Iulie 1849 Rațiu s'a retras earăși la Turda, dimpreună cu tovarășii săi Murășanu și Arpady. Acestia însă se bolnăviră în curînd, unii ziceau că de coleră, alții că ar fi fost înveninați. Arpady plecase bolnav la Sibiu; în Alba-Iulia însă îl ajunge moartea. La vestea tristă tînărul Rațiu a alergat la Alba-Iulia, ca să dea cea din urmă cinste prietenului său, însoțindu-i sicriul la mormînt. Când s'a reîntors ear' la Turda, Murășanu încă era foarte rău și în scurt timp muri și el.

La 1850, după liniștirea sgomotoasei revoluțiuni, desilusionat ca toți tinerii în zilele acelea posomărite, Rațiu a intrat ca practicant pe lângă subcomisarul Botta din Agărbic. După câteva luni, primind un stipendiu, s'a dus la Viena, ca să învețe drepturile. La 1854, după o prea încordată muncă sufletească de 4 ani, tînărul iurist s'a retras bolnav acasă; în câteva luni petrecute la Vâlcele

[Előpatak] s'a reînsănătoșat de nou și în toamna anului ear' a plecat la studiu. De astădată era însoțit de Iosif Hodoș, care mergea la Padua. Rațiu a rămas în Pesta și s'a înscris ear' la drepturi. În 2 ani și-a făcut doctoratul, ear la 1857 a intrat în funcție la tribunalul din Buda. Mai tîrziu a început o praxă advocațială, mai intăiu la un avocat în Buda, apoi în Cluj, alături cu amicul său Ioan Șipotar. La 1860 a venit la Sibiu, ca să facă censura de avocat.

Pe timpul acesta cade înființarea *»Asoc. Transilv.«*, de care cu mândrie se leagă și numele Dr. Ioan Rațiu.

Ideea primă a *»Asociațiunii«* s'a născut în cercul prietenesc al unor tineri români din Cluj: Șipotar, Rațiu, Filip și avocatul Al. Bohățel. Hotărîrea de a face pași pentru înființarea unei asociațiuni culturale românești o luară într'o seară, când, ca de obicei după cină povesteau cum ar putea mai bine promova cauza neamului românesc. Ei compuseră și un apel cătră inteligența românească în scopul acesta, și când Dr. Ioan Rațiu a plecat din Cluj spre Sibiu, ca să facă censura, el s'a oprit în Turda și în Alba-Iulia și a câștigat pe toți fruntașii români pentru ideea *»Asociațiunii«*. După-ce a făcut censura a rămas cîtva timp încă în Sibiu, ocupându-se numai de cauza *»Asociațiunii«*. Pentru ideea aceasta a câștigat pe Bologa, Ioan Hannia, Nic. Popea și mai ales pe Metropolitul Șaguna, care s'a și învoit să subscrie cererea făcută cătră guvern, ca să permită ținerea unei adunări în scopul înființării *»Asociațiunii«*. Îscălită astfel de Șaguna, cererea a fost trimisă prin doi tineri la Metropolitul Șuluf în Blaj, care însă din pricina unor formalități n'a voit să o subscrie. Atunci a mers Dr. Rațiu însuși la Blaj și dănd Metropolitului explicațiile de lipsă, a fost așa de norocos de l'a câștigat nu numai pe el, ci și pe toți canonicii, cari asemenea au subscrie cererea cătră guvern. Dela Blaj cererea a fost trimisă la Brașov, apoi a circulat prin toate orașele, unde sunt Români, și în urmă s'a reîntors ear' la Sibiu și metropolitul Șaguna a înaintat-o guvernului.

La 1860 tînărul avocat s'a stabilit în Alba-Iulia; în primăvara anului 1861 s'a reîntors la Turda.

Îndată după aceea s'au început luptele politice în congregația comitatului, la cari lupte Rațiu lua nu numai o parte activă, ci avea rol de conducător. În Maiu 1861 a și fost ales de vice-comite al Turzii. Dar' nu mult a rămas în acel post, pentrucă administrația unguerească, care se făcea în comitat, l'a îngreșat. Odată s'a întemplat că în lipsa dînsului a fost falsificat chiar un proces verbal, ceea-ce așa de mult l'a indignat, încât și-a dat abdicerea.

Îndată după aceea un larg câmp de alte lupte s'a deschis înaintea harnicului luptător român: câmpul luptelor politice, un câmp pe care îl găsim neconținut până în ora morții sale.

La 1861 se exmite la Viena o deputație de trei: Iacob Bologa, Elia Măcelariu și Dr. Ioan Rațiu. Deputația a plecat la începutul lui Iunie la Viena, unde în scurt timp a sosit și metropolitul Șuluf, și a stat acolo până în Decembrie. În timpul acesta cei patru deputați au fost primiți de mai multe-ori în audiență: la împăratul, la arhiducele Reiner și la ministrul Schmerling. Înaintea împăratului, Dr. Rațiu s'a înfășoșat într'brăcat într'un frumos costum românesc, decorat cu tricolor național.

Scopul deputației era să esopereze convocarea dietei transilvane. În scopul acesta

cei patru bărbați au prezentat la Schmerling și la împăratul un Memorand, care a ajuns să fie dezbătut și în cancelaria aulică ardelenească. Toți membrii cancelariei au fost contra convocării, afară de Românul Ladislau Pop, care a dat vot separat. M. Sa împăratul a primit votul separat al lui Pop și a ordonat convocarea dietei. Astfel deputația și-a ajuns scopul, ba mulțumită stăruințelor ei, cancelarul Kemény și-a dat abdicerea făcînd loc lui Fr. Nádasdy, un om de încredere al curții, care instalându-se în Cluj a pregătit terenul pentru dietă, care s'a și convocat la 1863 în Sibiu.

La 1862 Drul Rațiu și-a deschis cancelaria de avocat în Turda. Mulți ani de arîndul el fu unicul avocat român, ear' cancelaria sa în decurs de 30 de ani, până la 1892, a fost ca și o fortăreață de apărare a intereselor poporului român. Mai ales în cauze de segregare și comasare avea Dr. Rațiu procesele cele mai însemnate din toate părțile. Unul dintre cele mai vestite procese purtate de dînsul a fost cel al Totfălenilor, un proces despre care s'a dus veste în toată țeara. Dar' nu numai Românii, ci și Sécuii alergau cu procesele lor la avocatul român. Procesele așa numite pentru *»siculica haereditas«*, toate Dr. Rațiu le-a purtat și pe toate le-a câștigat.

Deschizîndu-se dieta la Sibiu, Dr. Rațiu a luat parte la ea ca deputat al Gurghiului și a fost ales ca notar pentru procesele verbale românești. În dietă a vorbit pentru autonomia Transilvaniei.

Atât față cu Reichsrathul din Viena, cât și față cu dieta feudală din Cluj a luat poziție contrară, — ca Românii să nu participe la ele.

La 1866 o mare petițiune circula printre fruntașii Românilor din Ardeal. Acoperită de vre-o 1900 de iscălituri, această petiție avea să fie așternută M. Sale împăratului. Cu așternerea fură încredințați George Barițiu și Dr. Ioan Rațiu. Din pricină că Barițiu se îmbolnăvi, Dr. Rațiu s'a dus singur la Viena și așternu marea petițiune.

La 1869 se ținu cea dintăiu conferență națională, la Mercurea, unde se hotărî pasivitatea Românilor ardeleni față de alegerile dietale. La organizarea acestei conferențe încă a lucrat Dr. Rațiu împreună cu Elia Măcelariu, care a convocat conferența.

Proxima conferență, care de nou a enunțat pasivitatea, s'a ținut în Alba-Iulia la 1873, nu numai la inițiativa, ci și sub presiunea Drului Rațiu. La 1880, în conțelegere cu George Barițiu, George Pop de Băsești și Partenie Cosma a statorit în Turda principiile fundamentale pentru organizarea partidului național, al cărui președinte a fost până la moarte. Conform acestor principii s'a alcătuit programul național, care s'a proclamat în conferența dela 1881 în Sibiu. La conferența din 1884 a luat parte ca delegat și a fost ales president al ședințelor; asemenea a participat și la conferența din 1887, când s'a hotărît în principii așternerea unui memorandum la tron. La 1890 a convocat dimpreună cu Iuliu Coroian conferența ținută în 27 Octombrie, pe care a deschis-o cu o pîtrunzătoare vorbire. Prin conclusele acestei conferențe s'a atras atențiunea Românilor de peste Carpați la situația noastră. Din mișcarea pornită atunci a răsărit *»Liga«*.

Conferența din 1892 (20—21 Ian.) asemenea a fost convocată și președintă de Dr. Rațiu. În conferența aceasta s'a hotărît așternerea fără amănare a Memorandului.

În Maiu 1892 Dr. Rațiu, ca president, a condus deputația de 300 la Viena și a

solicitat o audiență la Maiestatea Sa, ca să predea Memorandul, ceea-ce prin intervenirea guvernului maghiar s'a zădărnicit. »Memorandul« depus în cancelaria de cabinet sub sigil, a fost returnat pe calea guvernului, — nedescărnat.

La 13 Iunie, Dr. Rațiu se reîntoarce la Turda. Pe cale e avisat de pericolul ce-l așteaptă la gară, unde Maghiarii rabiști din Turda se pregăteau să-l întâmpine cu petri, ciomege și săcuri. De aceea în Cluj se dă jos din tren și ajunge cu trăsura acasă. Pericolul însă nu s'a putut evita. Furia plebei înverșunate s'a descărcat încă în aceeași noapte asupra casei, dărâmand și spărgând totul, pentru a înscena cunoscutul »Vandalism dela Turda«. În ziua următoare bătrânul luptător a fost silit să părăsească Turda, — pentru totdeauna, — alungat de concetățenii săi maghiari, și s'a stabilit în Sibiu. Astfel a trebuit să se despartă de locul său natal, unde atât a luptat și a muncit pentru drept și dreptate.

În Decembrie 1892 a mers la București, ca să informeze pe mai mulți bărbați de stat ai României despre starea noastră.

La începutul anului 1893 a avut dimpreună cu E. Brode și Aurel C. Popovici o întâlnire cu fruntașii Slovacilor și ai Sârbilor în Viena. Acolo s'au pus primele baze ale alianței naționalităților, care s'a încheiat în congresul din vara anului 1895 în Budapesta.

În Iunie 1893 s'a ținut tot sub presiunea dânsului ultima și cea mai mare conferință națională, în care s'a aprobat așternerea »Memorandului«.

În toamna anului 1893 Dr. Rațiu cu mai mulți fruntași, Români, Sârbi și Slovaci au ținut în Budapesta o conferință între sine și acolo s'a hotărât conchemarea congresului, care s'a ținut 2 ani mai târziu. Tot atunci ministrul unguresc Hieronymi a avut o convorbire cu Dr. Rațiu, și i-a cerut să stăruiască pe lângă Români, ca să părăsească programul dela 1881, și în schimb făgăduia schimbarea legii electorale. Dr. Rațiu a declarat că »nu s'a născut încă acel Român, care ar cuteza să propună schimbarea programului«. Infuriat de ținuta bărbătească și neclintită a conducătorului român, guvernul unguresc în scurtă vreme a pus la cale procesul »Memorandului«, chiar și ziua era hotărâtă îndată, pe una din zilele lui Martie 1894, dar' mai târziu fu amânată pe 7 Maiu.

Procesul acesta, cel mai mare și mai fără păreche în țară, este cunoscut. În 5 Maiu, când membrii comitetului în frunte cu Dr. Rațiu mergeau la Cluj, au fost întâmpinați de mulțime mare de popor. În 7 Maiu, într-o zi de Luni, peste 20.000 de Români erau în Cluj, însoțind pe conducătorii lor la tribunal, unde după o pertractare de aproape 3 săptămâni au fost osândiți la pedepse mari de temniță de stat.

În 25 Iulie 1894 Dr. Rațiu a fost arestat pe neașteptate de gendarmi în locuința sa din Sibiu și dus la Cluj, ear' de acolo la temnița din Seghedin, unde a fost închis împreună cu Iuliu Coroianu și Dr. Vasile Lucașiu, de unde după 15 luni de suferințe, atât Dr. Rațiu cât și soții săi de luptă au fost eliberați.

Intreaga viață a lui Dr. Rațiu, din tinerețe până în adânci bătrânețe a fost o luptă neîntreruptă pentru drepturile poporului român, cu sabia, cu graiul și cu condeiul.

### Moartea.

Joi, în 4 Dec. câtră orele șese s'a răspândit ca fulgerul vestea în Sibiu, că Dr. I. Rațiu a răposat pe neașteptate. Știrea era primită cu neîncredere, de oare-ce venerabilul bătrân în timpul din urmă nu fusese bolnav, cel puțin nu în de așa, ca să fie un pericol iminent. Dar' durere, știrea s'a adeverit. Dr. I. Rațiu a adormit lin, fără suferințe mari la orele 5 și jum. seara, lovit de apoplexie de inimă și fără să fi zăcut în pat, decât 2—3 ore înainte de catastrofă.

În ora morții lângă răposatul nu s'a aflat decât iubita sa fiică, d-șoara Felicia, ceialalți membri ai familiei fiind duși la înmormântarea ginereului Onoriu Tilea, în Șmig. A fost o scenă sguinduoară, când seara la orele 9 și jumătate venerabila doamnă Rațiu, întorcându-se acasă, a aflat în locul bărbatului său încă în putere de viață, un cadavru fără simțire. Nu puteam crede noi toți, cari eram

de față, dar nu putea crede îndeosebi doamna Rațiu, în realitatea ce ni-se prezenta. Numai cu greu, după sfâșietoare scene, am fost siliți a recunoaște, că Dr. I. Rațiu a trecut din viața pământească, că a părăsit pe ai sei și pe poporul românesc, pe care-l iubea atât de mult.

### Anunțuri.

Vineri, în 5 Dec. s'au publicat următoarele anunțuri funebrele:

Din partea familiei.

*Emilia Rațiu*, ca soție, și *Emilia, Dorina, Felicia*, ca fiice, anunță cu cea mai adâncă durere tuturor consăngenilor, amicilor și cunoscuților, că neuitatul soț, resp. tată

#### Dr. Ioan Rațiu,

*foșt avocat, vicecomite, deputat dietal, presidentul partidului național, etc.*

adormind lin și-a terminat viața dedicată binelui națiunii, în 4 Decembrie a. c. la orele 5 și jum. p. m. în etate de 74 ani.

Rămășițele pământești ale scumpului defunct vor fi așezate Duminecă, 7 Decembrie la 2 ore p. m. spre repaus etern în grădina bisericii gr.-cat. din loc (Brückengasse 7).

Sibiu, 5 Decembrie 1902.

Fie-i amintirea eternă!

Din partea Comitetului central.

*Comitetul central al partidului național român din Transilvania și Ungaria* cu adâncă durere anunță, că iubitul său president

#### Dr. Ioan Rațiu,

*foșt avocat, vice-comite, deputat dietal etc. etc.*

după scurte suferințe adormind în Domnul a trecut în lumea genilor poporului român în 4 Decembrie la 5½ ore p. m., în etate de 74 ani.

Rămășițele pământești ale răposatului vor fi depuse spre odichna vecinică Duminecă, în 7 Decembrie c. la 2 ore p. m., în grădina bisericii gr.-cat. din loc (Brückengasse nr. 7).

Sibiu, la 6 Decembrie 1902.

Memoria lui fie eternă și spiritul său pururea planeze asupra poporului nostru!

Din partea »Tipografiei«.

»Tipografia« societate pe acțiuni în Sibiu, cum și ziarele naționale »Tribuna« și »Foaia Poporului« au durere a anunța că presidentul

#### Dr. Ioan Rațiu,

*advocat, foșt vicecomite, deputat dietal, etc. etc.*

după o viață laborioasă și cu merite neprețuite pe terenul național, a adormit în Domnul Joi în 4. Decembrie c. la oarele 5½ d. a. în etate de 74 ani.

Rămășițele pământești ale răposatului vor fi depuse spre odichna vecinică Duminecă în 7 Decembrie c. la 3 ore d. a. în cimiterul gr.-cat. din loc.

Fie-i odichna lină și memoria binecuvântată.

Sibiu, 5 Decembrie c.

*George Pop de Băsești,*

vice-president.

*Silvestru Moldovan,*  
director.

### Lordul-primar al Londrei și România.

În chestia neînviării ministrului român dela Londra la banchetul orașului Londra, marele ziar guvernamental »Standard« scrie următoarele, desaproband categoric atitudinea obraznică a primarului jidan al Londrei, jupânul Marcus Samuel:

Nu putem să nu ne manifestăm surprinderea în privința purtării lordului primar, care a omis de a trece numele ministrului României pe lista invitațiilor la banchetul Guildhall, fapt ce a pricinuit o oare-care emoțiune atât în corpul diplomatic, cât și în Regatul Român.

Sir Marcus Samuel a declarat la Sinagoga dela Brondesburg, Mercurea trecută, că aceasta omisiune a fost intenționată și că fusese hotărâtă de corporațiune în scop de a accentua desaprobandarea orașului față de un guvern,

care nu respectă angajamentele, ce le-a luat asuprași printr'un tractat.

E foarte firesc că acest ton să fi displăcut curței și poporului român. Nu suntem calificați să blamăm orașul în privința sentimentelor sale relative la felul cum sunt tratați Evreii în regatul dela Dunăre—ceea-ce constituie faptul de violare al dreptului public arătat de dl Marcus Samuel. Statele-Unite au vorbit cu multă emfasă asupra acestui capitol și au fost susținute de ministrii Maiestății Sale. Nu este însă vorba de a se ști dacă România trebuie să sufere un blam și dacă desaprobandarea membrului corporațiunii este îndreptățită. Chestiunea este de a se ști dacă orașul este în drept să aducă cea mai mică atingere Suveranului unui stat independent. Nu încapă nici o îndoială în aceasta privință: răspunsul trebuie să fie negativ. Corporațiunea orașului este un corp vechiu și onorabil, care are însemnate îndatoriri și pe cari le împlinește foarte bine; ea acordă ospitalitatea în chipul cel mai liberal; dar' în exercițiul acestei funcțiuni trebuie să evite cu grijă de a se atinge de politică sau de religie. Corporațiunea orașului nu este calificată pentru a trata afacerile străine. Aceasta incumbă guvernului Maiestății Sale și ambasadurilor și trimișilor extraordinari ai țărilor străine. Ne putem ușor închipui câte incurcături s'ar putea ivi, dacă ar fi altfel. Să ne închipuim, în adevăr, că în loc de România, lucrul s'ar fi întâmplat Franciei, Rusiei sau Germaniei.

Orașul poate să hotărască dacă trebuie sau nu să invite corpul diplomatic, dar' nu stă în căderea ei să facă deosebiri întemiate pe greșeli făcute de diferite state, în conduita lor politică. Numai guvernul imperial are cuvânt, în chestiuni de acest fel.

De aceea regretăm că corporațiunea s'a lăsat condusă de sentimente, fără îndoială de un caracter laudabil, dar' cari au trecut peste atribuțiunile sale. Dacă dl Marcus Samuel și corporațiunea au aprobat aceasta acțiune, au uitat, fără îndoială, că Regele României este deaproape înrudit, prin sânge și prin căsătorie, cu propriul nostru Suveran, și că trimisul seu, după o veche obicinuiță practică de toate națiunile trebuie să fie considerat, atâta timp cât este recunoscut de curte, ca un alterego al Regelui Carol. Ori-ce atingere a persoanei sale atinge în același timp și pe Suveranul și supușii sei. Incidentul este regretabil, cu atât mai mult, cu cât va provoca de sigur o oare-care iritare în loc să îmbunătățească poziția nenorociților, în folosul cărora acest demers a fost făcut.

### Procesul Mangra-Măglașiu.

După cum am amintit, Marți, în 25 Nov. s'a pertractat în Timișoara un proces senzațional, care a avut un sfârșit letal pentru Vasile Mangra. După cum spun ziarele streine, la proces s'au petrecut scene foarte agitate, cum însă despre decursul pertractării dela senatul de acuză al unui tribunal nu e obicei, ba nici legea nu permite ca să se scrie în ziare, noi nu vom urma mincinoasa foaie din Arad, care spune sfruntate minciuni despre decursul procesului, ci ne vom restringe la publicarea unor date interesante din *actele* ce au premer procesului, din cari se va vedea,

că sentința ce s'a adus Marți în Timișoara, pentru-ce a produs o așa de mare senzație, și pentru-ce ziarele toate, nu numai cele din țară, dar și cele din țări streine încă s'au grăbit să facă necrologul lui Mangra, alesul »episcop« dela Arad.

Din incidentul reposării episcopului Iosif Goldiș dela Arad, dl Emanuil Măglașiu a publicat un articol ziaristic intitulat »Moartea episcopului Goldiș«.

Articolul a fost ținut într'un ton aspru, (»T. P.«, foaia lui Mangra în continuu îl atacase pe dl Măglașiu) dar cei-ce l'au cetit nu au șovăit în adevărurile ce s'au cuprins în acel articol, fiind-că au știut, că dl Măglașiu e unul dintre *cei mai buni cunoscători ai stărilor anarhice* din eparchia Aradului.

Vasile Mangra, silit de împrejurări, sau apoi îndemnat de niscaiva pseudo-amici de ai lui, a intentat proces autorului articolului și prin avocatul său a înaintat judelei de instrucție din Timișoara o acuză vehementă, prin care a cerut tribunalului, ca pe dl Măglașiu să-l pedepsească aspru, pentru-că pe el l'ar fi calumniat și vătămât în onoare.

Dl Măglașiu numindu-și *martori*, aceștia au fost ascultați și pe baza fashiunilor acestor martori, recrutați din toate păturile societății, a făcut *escepții* contra acuzei.

Escepțiile, care s'au publicat și în toaia noastră, au fost cetite de toți cu cea mai mare atenție și publicul românesc a așteptat cu mare nerăbdare să vadă, că pe care parte e adevărul. De una eram siguri: unul din doi, cum s'ar zice, pe *platz* avea. Să rămână și cel ce pierdea procesul n'avea ce mai căuta între oamenii cinstiți.

Fără de a se destăinui și publicului mare ziua în care avea să se țină procesul, ziua de Marți a făcut deplină lumină asupra cestiunei, care de atâta vreme ține obștea în agitație.

Pertractarea excepțiilor s'a început la ora 9 și jumătate înainte de amiază. Președinte al tribunalului judele de tablă Gerdanovits Sándor, iar jude referent Dr. Wlassics Károly, jude votant Dr. Menczer. Apărător al lui Mangra, Dr. Ioan Suci, adv. în Arad și fisc la Consistor. Emanuil Măglașiu s'a prezentat în persoană însoțit de avocatul din Timișoara Dr. I. Fáy.

Cetindu-se fashiunile martorilor, Dr. Suci și-a susținut acuză, Dr. Fáy și Măglașiu s'au apărat.

Au fost 3 ore d. a. când s'a adus sentința, care ne-a zugrăvit fidel pe omul, care atâta vreme a stat ca un lăstun pe corpul neamului românesc.

Sentința senzațională a ars la degede pe cei ce cu o serie întreagă de procese au gândit să-l nimicească pe un jurnalist român, față de care în trecut au fost atât de nerecunoscători.

Osânda din Timișoara nimicește pentru totdeauna clica arădană și pe corifeul ei.

Sentința adusă în numele Maiestății Sale Regelui e următoarea:

»*Senatul de acuză e convins, că cele susținute în articolul incriminat s'au dovedit și acuzatul și pe baza dovezilor aduse în decursul cercetării a fost cu totul de bună credință și în urmarea acesteia pe baza §-ului 263 al legii penale a trebuit să respingă acuzarea pîrîului și procedura în contra lui să se sisteze.*

Afară publicul numeros a primit sentința cu vîi complăceri. Din partea lui Mangra s'a înșinat recurs la tablă.

Vestea că Mangra și-a căpătat pe-deapsa meritată, atunci când a fost achitat cel ce i-a zis și i-a dovedit, că e hoț ordinar, etc., s'a răspândit cu iuțala fulgerului și în diecesa Aradului, indeosebi, a pricinuit mare bucurie.

România, grație curajului dlui Emanuil Măglașiu, a scăpat odată pentru totdeauna de omul care atâta zarvă a făcut, care atâta a atacat pe toți oamenii cinstiți, și care prin apucăturile și însușirile pe care i-l-a dat de gol un jurnalist român, a ajuns până acolo, ca să fie »ales« până și episcop al celei mai vaste diecese românești.

Mangra natural că acum va fi aruncat din toate corporațiile bisericești, iar cei ce l'au ridicat la dignitățile cele mari și-au pierdut dreptul ca să mai pună pe alții de ai lor în acele dignități.

Vasile Mangra moralicește e mort iar foaia lui »Tribuna Poporului« și-a primit și ea pecetea rușinei pentru obrăznicile debitate contra nu numai a dlui Măglașiu, care i-a frânt gâtul, dar și contra tuturor adevăraților fruntași ai poporului și bisericești.

»Tribuna lui Mangra« și vicarul pierdut din Oradia se pot consola reciproc.

## Procesele Ciorogariu.

Directorul și profesorul seminarului arădan, R. R. Ciorogariu, membru în direcția băncii »Victoria«, referent școlar ordinar, redactor la »Biserica și Școala«, foaia oficioasă a Consistorului, a intentat o droaie de procese contra dlui Emanuil Măglașiu, publicist în Arad.

Trei din procesele lui Ciorogariu au ajuns la senatul de acuză al tribunalului din Timișoara, Marți în 25 Nov. Despre aceste procese cetim în foile timișorene.

Intr'un articol împetricinat dl Măglașiu a afirmat despre »Călugărul Ciuhău, cum l'a poreclit, că nu cercetează biserica regulat și că îi mai plac icoanele de pe stradă decât cele din biserică. In articol i-s'a mai zis și iconar.

Față de acuză lui Ciorogariu, făcându-se excepții, senatul de acuză a constatat, în o ședință anterioară, că excepționarea traducerei din partea dlui Măglașiu e la loc și traducerea translatorului jurat din Arad, a lui Dr. Ioan Suci, a fost supracensurată, respective făcută din nou de către dl translator Petru Furma din Timișoara.

În ședința de Marți senatul de acuză, pe baza noiei și corectei traduceri, a absolvat pe dl Măglașiu de sub acuză și ca și în procesul Mangra, a sistat procedura contra acusatului. În al 2-lea proces, cu plagiaturile lui Ciorogariu, s'a dispus pertractarea finală, ear în al 3-lea proces, intentat de Ciorogariu pentru seria de articoli ziaristici »Seminarul seamăn n'are«, Senatul de acuză al tribunalului a decis, că traducerea maghiară făcută de translatorul jurat din Arad se se de translatorului jurat al tribunalului din Timișoara spre supracensurare. Lui Măglașiu i-s'a permis dovedirea și astfel s'a dispus ascultarea martorilor în-sinuași.

Apărător al dlui Măglașiu a fost Kisfaludy Kálmán, adv. din Timișoara, ear al lui Ciorogariu, adv. Nyikora K.

Dl Măglașiu fiind absolvat și în un proces cu Ciorogariu sperăm, că autoritățile bisericești superioare vor face pașii de lipsă contra călugărului Ciorogariu, care uitându-și de porunca canoanelor de a nu se improcesua la judecătoriiile lumene, face azi pe prigonitorul publicistice române.

În procesul în care dl Măglașiu a fost achitat, d-sa a susținut, că lui Ciorogariu îi mai plac icoanele de pe stradă, decât cele din biserică și că nu cercează biserica regulat. În aceste aserțiuni Ciorogariu a aflat însuși delictul calomniei. Tribunalul cu toate acestea l'a achitat pe acuzat. Forurile superioare bisericești deci negreșit trebuie să-și facă datoria.

Căci e ne mai pomenit, ca oameni ca Ciorogariu să terorizeze presa română și apoi tot el să fie respins de tribunal cu acușele sale trase de pâr.

## NOUTĂȚI

— **Invitare.** Corpul inv. dela școala cap. gr.-or. rom. din Orăștie invită la festivitatea școl. ce se va ținea Vineri în 29 Nov. v. c. în memoria marelui Arhiepiscop Andrei în sala asilului nostru confesional din loc, cu următorul program: 1. Imn festiv de Cunțan, quartet. 2. Disertațiune despre Șaguna. 3. Imn ocașional, cor. de școl. în trei voci de T. Popovici. 4. Despre superstițiune, dialog de Dogariu. 5. Earna, poezie de G. Coșbuc. 6. Codrule frate de cruce, cor. de băeți în două voci de T. Popovici. 7. Despre cruțare, dialog de I. P. Reteganul. 8. Din Satira a III-a de Eminescu, declamațiune. 9. Ziua a apus, terțet după Pfeil de T. Popovici. Inceputul la 7 ore seara. Venitul ce va incurge din contribuțiile benevole, se va folosi pentru îmbogățirea bibliotecii școl. *Diracțiunea.*

— **Societatea de lectură »Andreiu Șaguna«** invită cu toată onoarea la Ședința publică ce se va ținea Vineri, în 29 Noemvrie v. 1902 în memoria Marelui Arhiepiscop Andrei în sala cea mare a »Seminarului Andreian«. Inceputul la 7 ore seara. Sibiu, în 25 Noemvrie 1902. Comitetul. Marinimoasele oferte în favorul societății se vor cuita cu mulțămă în ziare. N. B. Intrarea prin strada »Hundsrucken«. Program. 1. »Imn religios« de Aug. Bena, cl. c. III, executat de corul societății. 2. »Cuvânt ocașional« rostit de Vas. Șpan, cl. c. III. 3. »Dorul instrăinatului« de Flechtenmacher-Popovici, executat de corul societății. 4. »Psihologia socială și etnologică«, disertațiune de Nic. Șoneriu, cl. c. III. 5. »Rugămintea din urmă«, poezie de G. Coșbuc, declamată de Dumitru Grecian, cl. c. II. 6. »Mic Poutpouriu românesc«, de I. Murășan, executat de orchestra societății.

† **Anastasia Moldovan** născută Petco. O femeie distinsă și de elită, o mamă iubitoare, de caracter puritan, a pierdut societatea română din comitatul Hunedoara. A trăit și lucrat pentru înaintarea neamului său fermenin, ear' Românismului a dat bărbați distinși, rezoluți și învățuți cu puteri intelectuale, cari nici când nu s'au ținut de elementele șovăitoare. D-zeu se-o odichnească în pace! cee-ce din inimă curată exclamăm.

Familia a dat următorul necrolog :

Fiânți de durere, aduc subscrișii la cu-nștința consăngenilor, prietinelor, și a cu-

noscușilor, că blânda și neuitata soție, mamă, — și bună, *Anastasia Moldovan*, născută Petco, a încetat azi din vieță, într'al 62-lea an al etății, și al 42-lea al fericitei sale căsătorii. Rămășițele pământești se vor așeza spre vecinica odihnă, Vineri în 5 Decemvrie st. n. d. a. la 2 ore, în cimiterul bisericești gr.-or. din Băița. Dormi în pace! Băița, (l. Deva) la 3 Decemvrie 1902 st. n. George Moldovan, ca soț. Dr. Silviu Moldovan, Demetriu Moldovan, Valeria Moldovan măr. Dr. Cornel Moldovan, Anastasiu Moldovan, Marcel L. Moldovan, ca fii și fică. Dr. Cornel Moldovan, ca ginere. Ana, Eugenia și Maria Moldovan ca nepoate.

† **Onoriu Tilea.** Unicul inginer de comasății român, care a știut să lucre totdeauna în interesul poporului său, a repausat.

În afacerile sale a fost totdeauna corect, nepărtinitor și drept, ca atare l'am cunoscut și în jurul Orăștiei, unde a săvârșit comasări în mai multe comune spre mulțumirea obștei.

Jalnicei familii li transmitem condolențele noastre, implorând mângăere dela Atotputernicul!

Eată anunțul funebru ce primim din partea familiei.

Emilia Tilea născ. Dr. I. Rațiu, cu adâncă durere anunță în numele său, al familiei și al numeșilor consăngeni trecerea la cele eterne a neuitatului ei soț, resp. tată, frate, cumnat etc. *Onoriu Tilea*, inginer și proprietar, răposat după lungi și grele suferințe în etate de 51 ani, după o activitate neîntreruptă dedicată binelui familiei și poporului său, în 2 Decemvrie n. la 11<sup>1</sup>/<sub>2</sub> ore a. m. 1902.

Rămășițele pământești ale iubitului defunct vor fi așezate spre odihnă vecinică în curtea bisericești gr.-cat. din Șmig, Joi în 4 Decemvrie a. c. la 1 oră p. m.

Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

Șmig, 2 Decemvrie 1902.

*Falnica familie.*

— **Ninsoare.** De Sămbătă seara a început a ninge cu întreruperi, încât Orăștia și împrejurimea se află în vestmânt alb de iarnă și de pe acum se prevede, că va fi de durată. Presemnul este îmbucurător după-cum, afirmă plugarii noștri, având nădejde de an mănos.

— **Abonați »Calicul«,** ziar humoristic și satiric cu multe ilustrațiuni, care la 1 Ianuarie 1903 se va eda în broșuri lunare în al XVI-lea an dela nașterea sa. Abonamentul: Pentru Austro-Ungaria pe an 6 coroane; pe 1/2 an 3 coroane; pentru România și străinătate pe an 7 Lei; pe 1/2 an 3.50 Lei. La 10 abonamente, unul se dă rabat. Abonamentul se trimite la: Administrația »Calicului« în Sibiu (Nagyszeben).

**Administrația »Calicului«.**

**Reuniunea a doua de înmormântare din Deva.**

**Verbirea de deschidere**

și raportul general al directorului la adunarea generală extraordinară din 30 Noemvrie 1902.

(Urmare).

4. Cassarul și-ar fi detras din ajutoarele repositurilor datorii de ale sale și ale bisericești.

Scriptură reütăcioasă. Un singur cas nu a fost domnul Szóts în stare nici să-l amintească, decum să-l și dovedească. Din contră. Sunt câțiva moștenitori, cari au luat frumoase sume din mâna cassarului și nu l'au plătit nici

taxa de înmormântare prescrisă de 10 coroane.

5. Cassarul nu ar putea și nu ar vrea să-și facă socoteala cu portărelul Ioan Ciontea, care încassa competențele de 60 fileri ale Reuniunii, umblând din casă în casă.

Culmea scornituri și învinuirii necinstite. Portărelul amintit a păpat vre-o 700 de coroane, și-a tras socoteala cu cassarul și directorul, și-a recunoscut păcatul de 3 ori în fața comitetului și a altora, s'a deobligat cu soția sa dimpreună, că va plăti, mai târziu însă: la învățătura și smuțarea unui șarlatan, ca să scape, s'a dat pe partea prietenului său de principii Szóts Sándor contra preotului și binefăcătorului său. Cassarul a pus banii la loc, s'a făcut însă arătare criminală și mai târziu portărelul va ajunge a-și perde toată averea și omenia. Cel puțin și-a aflat sacul petecul.

6. Cassarul și directorul ar fi încălcat §. 19 din statute prin aceea, că au băgat o »însemnată parte« din averea reuniunii în acții dela băncile românești »Corvineana« din Hunedoara și »Grănițerul« din Dobra, cari ar avea »caracter și scopuri naționaliste«.

Fapt e, că comitetul, cu aprobarea adunărilor generale — nu noi de capul nostru — am băgat 100 fl. în 2 acții dela »Corvineana« de câte 50 floreni și 200 floreni în 4 acții dela »Grănițerul«, laolaltă 300 fl. sau 600 coroane, cari aduc încă odată atâta venit anual: 10% în loc de 5%, cât ar aduce depunerea. Pe acții, dacă le-am vinde, am căpăta în loc de 300 fl., cât am băgat, 600 floreni sau 1200 coroane. În 8 ani am îndoit capitalul și am îndoit și venitele anuale.

Acesta ne-a și fost unicul scop avut în vedere. Un om de omenie și drept s'ar bucura de acest laudabil pas al comitetului și nu ar denunța o nevinovată reuniune de binefacere a sărăcimei, pentru-ca să încerce jungherea ei.

Cu provocare la rațiociniul anului 1901 observ altcum, că reuniunea noastră cu 80% Români gr.-or. a avut depuși la »dévai takarékpénztár« 1630 cor. 65 fil., la »dévai élőlegezési szövetkezet« 292 cor. 06 fil., la 2 bance ungurești: 1922 cor. 71 fil., pe când la banca românească »Hunedoara« a avut numai 1490 cor. 18 fil., deși banca românească dă cu 1/2% respective 1% mai multă cametă decât cele 2 bănci ungurești.

În schimb l'a reuniune de înmormântare, al cărei director de 7 ani e Szóts Sándor, abia anul trecut a depus la banca română »Hunedoara« biete 600 cor.; ear' vre-o 16.000 cor. le are numai la cele 2 bănci ungurești depuse, deși reuniunea are tare mulți Români.

Iată dreptatea domnului Szóts.

Altcum banii băgați în acții sunt pe baza §.-lui 14 litera h) și §. 15 litera d) din »prisoasele rămase la cassă«, asupra cărora comitetul în drept a fost a dispune astfel.

Învinuirea cu încălcarea §. 19 e deci neîntemeiată, căci fondul de rezervă este depus numai la institutele din Deva amintite, așa precum și prescrie acest §.

7. Am fi ținut »cu puterea«, vezi Doamne, o adunare generală într'un »loc nepotrivit«, în școala gr.-or. și la »timp nepotrivit«, a 3-a zi de Rusaliile

românești, deși »marea majoritate« ar fi protestat contra ținerii acelei adunări generale.

»Marea majoritate« a domnului Szóts a fost 7 față de 42 voturi, cari au fost pentru ținerea adunării generale. Statutele altcum lasă deplină libertate comitetului și directorului, ca ei să hotărască asupra zilei adunării generale.

Păzindu-se formalitățile prescrise, contra acelei adunări generale, dl Szóts Sándor nu a fost în drept a protesta.

8. Despre competențele restante nu s'ar ținea nici o evidență și astfel acele ar fi pierdute pentru fondul reuniunii.

Adevărul e: despre restante avem în fiecare rațiociniu evidență clară, nici un filer nu a pierdut și nu pierde reuniunea din lipsa evidenței.

Din contră. Precum am arătat în punctul 2, ce nu s'a putut încasa dela membri până erau în viață, se detragea după moartea lor din ajutoarele date moștenitorilor, împreună cu 6 fileri camete de întârziere după fiecare cas restant.

Decât prin această învinuire scornită își arată dl Szóts prea tare contrazicerea mârșavă.

Colo la punctul 2 se face apărătorul nechemat al moștenitorilor, că de ce le detragem competențele restante de 66 fileri, ear mai târziu ne bagă de vină, că — din lipsa evidenței despre competențele restante — reuniunea perde sumedenie de competențe restante în paguba fondului de rezervă. Arete-mi dl Szóts un singur cas concret, unde ar și dovedi, că din lipsa evidenței cu competențele restante — s'au pierdut baremi 60 fileri în decurs de 16 ani.

9. Despre membrii șterși nu s'ar fi purtat evidența cuvenită și astfel s'ar fi pierdut »însemnate sume« pentru reuniune. Tot »însemnată« scornitură.

Adevărul e: avem protocol separat despre membri și nice un filer nu s'a pierdut.

Domnul Szóts și aci a rămas cu goala învinuire — fără o singură dovadă, cât de mică fie ea.

10. Am fi șters membri cu abia câte-va casuri restante neplătite, pe când restanțieri cu câte 60—70 de casuri au rămas în reuniune.

Neadevărat. O singură dovadă — ca în palmă. Sunt 3 ani trecuți dl Szóts a ațigat membrii regulat plătitori ai reuniunii contra cassarului și directorului »negligent«, că ei ar purta vina restanțelor mari, că nu sunt destul de aspri, energici cu restanțierii, li crută, nu-i șterg, precum prevede §. 4. Contra voinței noastre — cari am fost cu luare aminte față de sărăcia restanțierilor — a isbit în însă dl Szóts, ca adunarea generală să poruncească comitetului și diregătorilor, ca până la 1 Iulie 1899 fiecare membru să-și plătească restantele, altcum va fi șters. A trecut Iulie, August, Septembrie și Octombrie, i-am provocat de vre-o 10 ori prin tipărituri tipărite. În zădar toate. Nu i-am șters. Dl Szóts tot ațigă poporul, că nu executăm hotărârea adunării generale.

Am executat-o: la 7/19 Noembrie 1899 am șters deodată 111 membri, fără deosebire, deopotrivă pe toți restanțierii până la 5 casuri.

Acum dl Szóts s'a făcut apărătorul »bieților« membri șterși. A ațigat membrii șterși contra directorului și cassa-

rului »fără suflet, nedrepti« ș. a. Cu mare greutate am isbit să măntuesc viața reuniunii, căci ajunsesem sub numărul prescriș de cel puțin 300 de membri: la 230 de membri, cu cari nu puteam și nu era ertat să ne susținem, după §. 2 a statutelor. Acest scop diavolesc, se vede, că l'a și avut în vedere dl Szóts la 1898 deja în adunarea generală.

Dacă nu se lua hotărârea diavolească, comitetul ștergea 3—5 inși și vre-o 60 familii sărace nu-și perdeau banii plătiți, ba mai plăteau cel puțin 150—250 fl. la an în competențe și li s'ar fi detras, la moartea lor, toate restantele cu 3 cor. camete de întârziere după fiecare cas. Așa am pierdut însă în fiecare an câte 150—250 fl. și vre-o câteva sute de floreni restanță odată pentru totdeauna.

Dacă nu executam hotărârea adunării generale — și așa era și bine pentru reuniune și sărăcime deopotrivă, se nu o executăm — atunci sumuța și mai tare poporul nepriceput contra noastră și a comitetului, că nu se ține de hotărârile lui.

(Va urma).

Nr. 3949—1902 pol.

### Publicațiune!

(Aceasta ord. este pentru tot comitatul și întră în viață pentru toată țeara. N. R.)

În urma emisului vice-comițial Nr. 20847 se aduce la cunoștință publică:

1. cum-că oficiul de casă central comitatens și orfanal înceată cu finea lui Decembrie 1902.

2. cum-că agendele acestor case se concred cu prima Ianuarie 1903 oficiului de dare regesc aflător în sediul comitatului, agendele contabilității comitatense se concred direcțiunii financiare regesti, prin urmare ori și ce afacere este a se adresa dela acest termin încolo cătră perceptoratul regesc eventual la contabilitatea instituită pe lângă direcțiunea financiară.

3. Toate competențele, cari până acum s'au înaintat prin magistrat sau comunele mari la vice-comite ori la casa comitatensă, sunt a se înainta dela acest termin încolo, la perceptoratul regesc din sediul comitatului.

Toți banii sau alte pretensiuni, cari până în 31 Decembrie 1902 s'au solvit la casa centrală în urma asignărilor vice-comitelui se vor solvi în viitor de cătră oficiul de dare regesc, mai departe se vor solvi tot de cătră perceptoratul regesc din sediul comitatens și banii orfanali.

5. Din prima Ianuarie 1903 încolo se vor solvi pe lângă producerea documentelor de lipsă interesele precum și rate din capitale datoare de cătră privați la vre'un fond comitates sau la casa orfanală comitatensă, tot la perceptoratul regesc din sediul comitatens, mai departe se vor solvi din partea acestui oficiu regesc sumele asignate de sedria orfanală pupililor, tutorilor și curatorilor.

6. În fine se aduce la cunoștință și aceea, cum-că din prima până în 15 Ianuarie 1903 orele oficioasă la perceptoratul regesc din sediul comitatens sunt pentru publicul privat dela 8—12 ore a. m. statorite.

Orăștie, la 19 Noembrie 1902.

Friedrich Acker,  
primar.



## „DACIA“

institut de credit și economii, societate pe acții.

Reședința societății: **Orăștie** (Szászváros, Broos).

**Birourile societății se află în casele proprii:  
(Strada Berăriei nr. 12 lângă posta regească).**

**Capital social 100.000 cor.**

Operațiunile societății sunt:

A) primește depuneri spre fructificare.

a) depuneri fără anunț până la 100 cor. 5½%.

b) depuneri mai însemnate cu anunț de un an cu 6%.

c) depuneri făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale ori cu scop de binefacere cu 6%.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut.

Regulamentul special pentru depuneri se cuprinde în libelul de depuneri.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face și prin postă și se resolvează fără întârziere.

B) Acoardă credite personale pe lângă cambii sau obligații cu caventați.

C) Acoardă împrumuturi pe efecte.

D) Acoardă împrumuturi pe lângă siguranță ipototecară.

E) Institue ramul de amanetare pe aurituri, argintării, pe lângă dispozițiile legale existente, procurându-și concesiunea forului competent.

F) Cumpără și vinde efecte publice, pe cari în cas de lipsă le poate lombarda.

G) Cumpără și vinde realități.

H) Cumpără și vinde ori-ce lucruri mobile.

I) Tot felul de întreprinderi comerciale și economice, în societate cu alții ori singură.

K) Finanțează și exarândează rea-

lități și alte drepturi și întreprinderi de tot soiul.

**Direcțiunea.**



## „Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

in Orăștie Szászváros.

Opuri ———  
Bilete de log. ———  
Broșuri ———  
Circulare ———  
Bil. de vizită ———  
Invitări ———  
Bilanțuri ———  
Acții ———  
Cap. de epist. ———  
Placate ———  
Ord. de dans ———  
Adrese ———  
Compturi ———  
Note ———  
Preț Curent. ———  
Anunțuri ———  
Registre ———  
Imprintate ———  
Couverte ———  
Bilete de cun. ———  
Etc. etc. etc.

Există deja de 14 ani și este provăzută cu tot felul de material necesar, ca ori-care altă tipografie.

### Institutul Tipografic

„Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce comande repede și cu prețuri moderate, se îngrijește totodată ca toate acelea să fie estetic lucrate și fără erori.

Până de present se bucură de spriginul celor mai îndepărtate orașe. Dovadă aceasta despre promptitudinea și acurateța cu care efectuește ori-ce lucrare.

Ca unica tipografie românească în acest mare comitat, se roagă de binevoitorul sprigin al celorlalte institute rom., precum și al privaților.